

KOHTUOTSUS

EESTI VABARIIGI NIMEL

Kohus	Tartu Ringkonnakohus
Kohtukoosseis	Andra Pärsimägi, Viivi Tomson, Üllar Roostoja
Otsuse tegemise aeg ja koht	3. detsember 2010 Tartu
Tsiviilasja number	2-09-45166
Tsiviilasi	AS EG Ehitus hagi OÜ MKT Holding (pankrotis) vastu lepingu täitmiseks
Tsiviilasja hind apellatsioonikohtus	1 500 000 krooni
Vaidlustatud kohtulahend	Viru Maakohtu 8. aprilli 2010 otsus
Kaebuse esitaja ja kaebuse liik	OÜ MKT Holding (pankrotis) apellatsioonkaebus
Kohtuistungi toimumise aeg	Kirjalik menetlus
Menetlusosalised ja nende esindajad	Apellant (kostja)- OÜ MKT Holding (pankrotis, registrikood 10859580) esindaja pankrotihaldur Sirje Tael Vastustaja (hageja) - AS EG Ehitus (registrikood 11097051) esindaja vandeadvokaat Nigul Saar
RESOLUTSIOON	Jätta apellatsioonkaebus rahuldamata ja Viru Maakohtu 8. aprilli 2010 otsus muutmata.
Menetluskulude jaotus	Jätta maakohtus ja ringkonnakohus kantud menetluskulud OÜ MKT Holding (pankrotis) kanda.
Edasikaebamise kord	Otsuse peale võib esitada kassatsioonkaebuse Riigikohtule 30 päeva jooksul otsuse kassaatorile kättetoimetamisest alates. Hagimenetluses Riigikohtus võib menetlusosaline

menetlustoiminguid teha ning avaldusi ja taotlusi esitada üksnes vandeadvokaadi vahendusel, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

Juhul, kui menetlusosaline taotleb menetlusabi, peab ta esitama tähtaja kestel kassatsioonkaebuse. Kaebuse põhjendamiseks või riigilõivu tasumiseks või kaebuses esineva sellise puuduse kõrvaldamiseks, mis on seotud menetlusabi taotlemisega, annab kohus mõistliku tähtaja pärast menetlusabi taotluse lahendamist, kui nimetatud taotlus ei ole esitatud põhjendamatult või tähtaja pikendamise eesmärgil.

MENETLUSOSALISTE NÕUDED, VASTUVÄITED JA PÕHJENDUSED

1. AS EG Ehitus esitas Viru Maakohtule hagi OÜ MKT Holding (pankrotis) vastu lepingu täitmiseks.

Hagiavalduse kohaselt sõlmisid pooled 21.05.2008 töövõtulepingu nr 307/2008 ja 05.08.2008 töövõtulepingu nr 361/2008 tööstusrajatiste toimimiseks vajalike vee, gaasi ja kanalisatsioonitrasside rajamiseks. OÜ MKT Holding (pankrotis) võttis hagejalt vastu töövõtulepingu täitmisena saadud kanalisatsiooni- ja veetrassid Püssi linnas Tööstuspargi 1 ja 2 kinnistute ühendamiseks Järve Biopuhastuse ja Püssi linna veetrassiga, kuid jättis arved tasumata. Pooled on pidanud läbirääkimisi kohustuse täitmiseks. Kostja on läbirääkimiste käigus esialgsest võlast 1 882 487.05 krooni tasunud 299 980 krooni põhivõlga. Lepingust tuleneva viivise tasumise kohustus on täitmata. Lepingute 361/2008 ja 307/2008 p 7.7 kohaselt kohustus tellija tasuma viivist 0,5% päevas iga viivitatud maksepäeva eest. Seisuga 31.08.2008 on kostja põhivõlg 1 582 507.05 krooni ja viivis 2 591 718.13 krooni. Viivise päevamäär on 7912.54 krooni.

2. Kostja tunnistas hagi osaliselt ning leidis, et viivise nõue on ebamõistlikult suur. Võlaõigusseaduse (VÕS) § 113 lg 8, järgi võib maksmiseks kohustatud isik nõuda viivise vähendamist.

MAAKOHTU LAHEND

3. Viru Maakohus rahuldab 8. aprilli 2010 otsusega AS EG Ehitus hagi ning mõistis OÜ-lt MKT Holding (pankrotis) välja AS EG Ehitus kasuks põhinõude 1 582 507.05 krooni ja viivised 1 582 507.05 krooni.

Otsuse põhjenduste kohaselt on töö eest tasumata jätmise VÕS § 100 mõttes võlasuhtest tuleneva kohustuse rikkumine, millele tuginedes on hagejal õigus kohaldada õiguskaitse vahendeid.

Maakohus luges tõendatuks, et kostja on lepingujärgsed tööd vastu võtnud ning seega tuleb kostjalt välja mõista tasumata põhivõlgnevus 1 582 507.05 krooni.

Viivise kokkulepe on sätestatud lepingu p-s 7.7, mille kohaselt lepinguga määratud maksetähtaja rikkumise korral on töövõtjal õigus nõuda tellijalt viivist 0,5% tasumisele kuuluvast summast päevas iga viivitatud päeva eest. Hageja nõuab kostjalt viivise väljamõistmist põhinõude ulatuses 1 582 507.05 krooni.

Rahalise kohustuse täitmisega viivitamise juhuks kokku lepitud viivise põhieesmärgiks on rikkumisega võlausaldajale kaasneva kahju sissenõudmise lihtsustamine, ka võlgniku

kohustuse täitmisele sundimine. Tõendamiskoormis viivise vähendamise nõude esitamisel lasub kostjal. Lähtudes Riigikohtu praktikast, on viivise alandamine kohtu diskretsiooniotsus, mille kohus teeb võlgniku ja võlausaldaja huve kaaludes, võrreldes nõude suurust esmajoones kohustuse rikkumisest võlausaldajale tekkinud kahjunõude suurusega ja hinnates selle proportsionaalsust. Riigikohus on leidnud 14.06.2005 otsuses nr 3-2-1-66-05, et üldjuhul ei ole põhjendatud rahalise kohtuotsuse täitmisega viivitamisel viivise kohtupoolne vähendamine alla seadusega tagatud ulatuse ning et põhivõlast suuremat viivisenõuet tuleb võlausaldajal kohtus põhjendada. Reeglina ei loeta ülemääraseks ja ebamõistlikuks suureks viivist, mis ületab põhivõla ja intressi suurust. Hageja ei pea põhinõudega võrdset viivisenõuet eraldi põhjendama. Kostja ei ole esitanud ühtegi põhjendatud argumenti, miks põhinõudega võrdne viivisenõue on ebaproportsionaalne. Kostja ei ole esitanud ka ühtegi veenvat põhjendust oma majandusliku olukorra kohta, mis õigustaks viivise vähendamist või selgitaks, et viivise väljamõistmine nõutud suuruses koormab ebamõistlikult ettevõtte majandustegevust. Kostja kohustus on tõendada, et viivise suurus on ebaproportsionaalne ning, et hageja ei ole raha maksmise kohustuse viivitamisest kahju saanud. Kui kostja ei suuda tõendada, et viivis on hageja kahjuga võrreldes ebaproportsionaalselt suur, tuleb viivise alandamise taotlus jätta rahuldamata.

ASJAOSALISTE TAOTLUSED JA PÕHJENDUSED APELLATSIOONIKOHTUS

4. OÜ MKT Holding (pankrotis) esitas apellatsioonkaebuse, milles palub tühistada Viru Maakohtu 8. aprilli 2010 otsuse osaliselt, s.o viivise väljamõistmise osas, ning teha uue otsuse, millega vähendada viivist mõistliku suuruseni.

Apellatsioonkaebuse kohaselt ei maakohus põhjendanud, miks viivis on täies ulatuses välja mõistetud ja apellandi taotlus viivise vähendamiseks on jäetud rahuldamata. Kohus on oma selgituskohustuse jätnud täitmata, millest tulenevalt mõisteti viivis välja ebaõigesti.

Kohus ei hinnanud ega analüüsinud kõiki tõendeid. TsMS § 232 lg 1 sätestab, et kohus hindab seadusest juhindudes kõiki tõendeid igakülgset, täielikult ja objektiivselt ning otsustab oma siseveendumuse kohaselt, kas menetlusosalise esitatud väide on tõendatud või mitte, arvestades muu hulgas poolte kokkuleppeid tõendamise kohta.

Kohus on asunud seisukohale, et kostja ei tõendanud viivise suuruse ebaproportsionaalsust ja oma majanduslikku olukorda. Samas on kostja esitanud viivise vähendamise taotluse põhjendused vastuses hagi. Samuti on hageja taotledes hagi tagamist ise kinnitanud hagiavalduses kostja halba majanduslikku seisundit. Kohtul puudub õigus otsustada, milliseid tõendeid kohus hindab ja millised võib kohus hindamata jätta. Kohus ei ole järginud TsMS § 232 lg 1 sätestatud kohustust hinnata kõiki tõendeid. Seega on kohus oluliselt rikkunud TsMS §-s 232 lg 1 sätestatud, mis tõi kaasa ebaõige kohtuotsuse.

16.03.2010 kohtuistungil selgub, et kohus ei uurinud tõendeid. Viidatud protokollis puudub igasugune märge tõendite uurimise kohta. Samuti ei ole käsitletav tõendite uurimisena kohtuotsuse põhjendavas osas leheküljel 4 sisalduv märge, et kohus on tutvunud tsiviilasja materjalidega ja hinnanud tõendeid kogumis. Kohus on rikkunud TsMS § 243 lg 1 ja § 436 lg 2 sätestatud nõudeid, mis tõi kaasa ebaõige kohtuotsuse tegemise.

TsMS § 442 lg 8 sätestab, et otsuse põhjendavas osas märgitakse kohtu tuvastatud asjaolud ja nendest tehtud järeldused, tõendid, millele on rajatud kohtu järeldused, samuti seadused, mida kohus kohaldas. Kohus peab otsuses põhjendama, miks ta ei nõustu hageja või kostja faktiliste väidetega. Kohus peab otsuses kõiki tõendeid analüüsima. Kui kohus mõnda tõendit ei arvesta, peab ta seda otsuses põhjendama. Kohus on jätnud hindamata apellandi väited

seoses viivisenõude ebamõistliku suurusega, mis on toodud 12.10.2009 hagile esitatud vastuses.

Riigikohus on 19.03.2008 nr 3-2-1-6-08 otsuse p-s 11 sedastanud, et TsMS § 442 lg 8 kohaselt peab kohus otsuses põhjendama, miks ta ei nõustu hageja või kostja väidetega. Kohus peab otsuses kõiki tõendeid analüüsima. Kui kohus mõnda tõendit ei arvesta, peab ta seda otsuses põhjendama. Kostja väidete hindamata jätmisega on kohus oluliselt rikkunud TsMS § 442 lg 1 ja § 442 lg 8 sätestatud nõudeid.

Kohus on viivise väljamõistmisel tuginenud ainult lepingutele (21.05.2008 nr 307/2008 ja 05.08.2008 nr 361/2008) p 7.7). Samas on täielikult jäetud tähelepanuta teised tõendid ja vastuväiteid, mille kohaselt viidatud lepingute p-des 7.7 toodud viivisemäär ei ole mõistlik. Kuidagi ei saa mõistlikuks pidada viivisemäära 0,5 % päevas, mis teeb aastaseks viivisemääraks 182,5 %.

Vaidlustatud otsus on ebaõige materiaalõiguse väära kohaldamise tõttu. VÕS §-s 101 loetletud õiguskaitsevahendid on suunatud eeskätt võlausaldajal lepingu rikkumise tõttu kaasneva võimaliku kahju ärahoidmisele ja vähendamisele ning seeläbi võlausaldajale rikkumiseelse seisundi tagamisele. VÕS seob õiguskaitsevahendite kohaldamise võlausaldaja kahju suurusega (VÕS § 113 lg 5 ja § 161 lg 2) ning annab kohtule õiguse vähendada nii viivise, leppetrahvi kui ka kahjuhüvitise suurust (VÕS § 113 lg 8, § 162 lg 1, § 140). Apellant taotles viivise vähendamist ja põhjendas, milliseid asjaolusid kohus peaks arvestama viivise vähendamisel, mis on tavapärasest kõrgem. VÕS § 162 lg 1 valguses on apellandilt lepingujärgse määraga viivise väljamõistmine ebamõistlikult kahjustav. VÕS § 113 lg 8 sätestab, et viivise maksmiseks kohustatud isik võib nõuda selle vähendamist vastavalt käesoleva seaduse §-s 162 sätestatule. VÕS § 162 lg 1 sätestab, et kui tasumisele kuuluv leppetrahv on ebamõistlikult suur, võib kohus seda leppetrahvi maksmiseks kohustatud lepingupoole nõudmisel vähendada mõistliku suuruseni, arvestades eelkõige kohustuse täitmise ulatust tema poolt, teise lepingupoole õigustatud huvi ja lepingupoolte majanduslikku seisundit.

Kohus on viivise täies mahus väljamõistmisel lähtunud ainult Riigikohtu 14.06.2005 otsusest nr 3-2-1-66-05 (p-d 9.1 ja 9.2). Samas ei selgu kohtuotsusest, et kohus oleks diskretsiooniotsust põhjendanud ja kaalunud võlgniku/võlausaldaja huve, võrrelnud nõude suurust võlausaldajale tekkinud kahju suurusega ja hinnanud proportsionaalsust. Seega ei ole kohus sisuliselt diskretsiooni teostanud ja on ebaõigesti kohaldanud VÕS § 162 lg 1, jättes viivise vähendamata. Kohtu motiivid viivise vähendamata jätmiseks peavad ka olema kontrollitavad.

Kohus ei ole arvestanud ka üldist praktikat viivise väljamõistmisel. Kohtuotsusest ei selgu, millisel materiaalõiguslikul alusel ja millistele tõenditele ja kaalutlustele tuginedes on kohus pidanud vajalikuks jätta viivis täielikult vähendamata ning lugenud seega viivise mõistlikuks suuruseks 1 582 507.05 krooni.

Riigikohtu tsiviilkolleegium on 14.06.2005 otsuse nr 3-2-1-66-05 p-s 20 sedastanud, et arvestada tuleb ka üldist praktikat viivise väljamõistmisel, sest ka lepingulistest suhetes osalejate jaoks peab üldjoontes olema ettenähtav, kas ja millises ulatuses kohtud nende viivisenõudeid aktsepteerivad. Vastasel juhul oleks tegemist erinevate võlausaldajate ebavõrdse kohtlemise ja üldise õigusliku ebakindlusega majanduskäibes. Hageja on ca 7 kuu jooksul teeninud 0,5 % päevamääraga viivise näol põhivõlga võrdse summa, s.o 1 582 507.05 krooni. Selline viivisenõue ei ole aktsepteeritav.

5. AS EG Ehitus vaidleb apellatsioonkaebusele vastu.

Vastuväidete kohaselt on kohtuotsus on seaduslik ja põhjendatud. Apellant on eksiarvamusel, et vastustaja pidi tõendama viivise mõistlikku suurust. Tegelikult peab apellant tõendama, et vastustaja poolt juba põhivõla suuruseni vähendatud viivis on vaatamata sellele VÕS § 113 lg 8 mõttes ebamõistlikult suur.

Apellandi väide, et kohus ei ole kõiki tõendeid hinnanud, on umbmäärane, selles ei sisaldu viidet tõenditele, mida kohus on jätnud hindamata. Apellant pidi põhistama, miks vastustaja poolt esitatud viivisenõue on tema arvates ebamõistlikult suur. Kui apellant seda ei suutnud, siis ei ole kohtule etteheidetav, et kohtul puudus veendumus apellandi argumendi õigsuse osas. Kohus ei ole jätnud vajalikku diskretsiooni teostamata.

Apellant eksib terminitega “viivise määr” - viivise kokkulepitud päevamäär 0.5% ja VÕS § 162 lg-s 1 esinev “leppetrahvi ebamõistlik suurus”. Viimane on nõudena esitatav leppetrahvi või ka viivise suurus nõude tähenduses. Kokkuleppeline viivise määr 0,5% päevas tasumata summast ei allu kohtu diskretsioonile.

RINGKONNAKOHTU OTSUSTUS JA PÕHJENDUSED

6. Vastavalt TsMS § 651 lg-le 1 kontrollib ringkonnakohus apellatsiooni korras esimese astme kohtu otsuse seaduslikkust ja põhjendatust üksnes osas, mille peale on edasi kaevatud. Käesoleval juhul on kostja vaidlustanud maakohtu otsuse viivise 1 582 507.05 krooni väljamõistmise ja menetluskulude jaotuse osas ning palunud viivist vähendada mõistliku suuruseni ja muuta osaliselt menetluskulude jaotust. Ringkonnakohus kontrollibki vaidlustatud otsuse seaduslikkust ja põhjendatust nimetatud osas.

7. Hagiavaldusest nähtuvalt moodustas kostja võlgnevus hagejale põhivõla osas 1 582 507.05 krooni ja viivise osas 2 591 718.13 krooni. Hageja nõudis kostjalt viivise väljamõistmist põhivõlaga võrdses suuruses, s.o 1 582 507.05 krooni. Viivise määr 0.5 % päevas tulenes pooltevaheliste lepingute p-st 7.7, milledest nähtuvalt lepinguga määratud maksetähtaja rikkumise korral on töövõtjal õigus nõuda tellijalt viivist 0.5 % tasumisele kuuluvast summast päevas iga viivitatud päeva eest. Kostjalt põhivõla 1 582 507.05 krooni väljamõistmise osas apellatsioonimenetluses vaidlus puudub. Samuti puudub vaidlus selles, et vaidlusalustes arvetest summas 1 882 487.10 krooni on kostja tasunud 07.11.2008 seisuga 299 980 krooni.

8. Ringkonnakohus leiab, et apellatsioonkaebus tuleb jätta rahuldamata ning maakohtu otsus muutmata. Kuna maakohtu vaidlustatud otsus on seaduslik ja põhjendatud, siis nõustudes esimese astme kohtu põhjendustega, ei pea ringkonnakohus TsMS § 654 lg 6 alusel vajalikuks neid kõiki oma otsuses korrata.

Vastuseks apellatsioonkaebusele märgib ringkonnakohus, et ükski selles esitatud põhjendus ei anna alust vaidlustatud otsuse tühistamiseks. Maakohus on andnud hinnangu kõikidele esitatud tõenditele ja asjaoludele, kohaldanud õigesti materiaali- ja menetlusõiguse norme ning põhjendatult mõistnud kostjalt välja viivise 1 582 507.05 krooni.

9. Maakohus on õigesti märkinud, et viivise alandamine on kohtu diskretsiooniotsus, mille kohus teeb võlgniku ja võlausaldaja huve kaaludes, võrreldes nõude suurust esmajoones kohustuse rikkumisest võlausaldajale tekkinud kahjunõude suurusega ja hinnates selle proportsionaalsust.

Kuivõrd viivise alandamist taotles kostja ja hageja nõudis viivise väljamõistmist põhivõlaga võrdses suuruses, siis on kostja kohustus tõendada, et viivise suurus on ebaproportsionaalne (muu hulgas seda, et hageja ei ole raha maksmise kohustuse viivitamisest kahju saanud).

Kostja sellekohaseid tõendeid ei esitanud ega teinud ka maakohtule taotlust täiendavate tõendite väljanõudmiseks. Seetõttu on põhjendatud maakohtu järeldus, et kuna kostja ei tõendanud viivise suuruse ebaproportsionaalsust võrreldes hageja kahjuga, tuleb viivise vähendamise taotlus jätta rahuldamata. Apellatsioonkaebuses märgitud etteheide kohtule, et kohus ei teinud kostjale ettepanekut täiendavate tõendite esitamiseks, ei ole põhjendatud. Kostjat esindas maakohtus vandeadvokaat, kes peab olema teadlik tõendamiskoormise jaotutusega ning olema võimeline ca kaheaastase menetluse jooksul vajalikud tõendid esitama. Apellatsioonkaebuses ei ole märgitud, milliseid tõendeid maakohus ei hinnanud või millistele andis ebaõige hinnangu.

Ringkonnakohus leiab, et kostjalt väljamõistetud viivise suurus 1 582 507.05 krooni ei ole ebaproportsionaalselt suur. Hagiavalduse kohaselt oli viivise suurus 31.08.2008 seisuga 2 591 718.13 krooni ja menetluse kestel vähendas hageja viivise nõuet 1 582 507.05 kroonini. VÕS § 113 lg-st 1 tulenevalt võib võlausaldaja nõuda viivist kuni kohustuse täitmiseni. Vaatamata läbirääkimistele (t.l 22, 114) ei ole kostja võlgnetavat summat käesoleva ajani tasunud. Seetõttu on õige hageja seisukoht (t.l 118), et viivise suurust, mida kostjalt paluti välja mõista, ongi nende poolt vähendatud mõistliku suuruseni.

Kostja väide, et maakohus ei ole otsuses põhjendanud kõiki temapoolseid vastuväiteid seoses viivise vähendamisega, millised ta esitas vastuses hagile (t.l 85), ei ole samuti põhjendatud. Lisaks viivise suuruse ebaproportsionaalsuse vastuväitele on ülejäänud vastuväited seotud põhivõlgnevusega ning seetõttu ei ole appellatsiooniasemes asjakohased.

Ringkonnakohus juhib apellandi tähelepanu veel sellele, et lisaks kahju hüvitise tähendusele on viivisel ka tagatisfunktsioon, s.t hageja huvi tagatud kohustuse täitmise vastu, mida ei pea mõõtma ainuüksi tekkinud varalise kahjuga.

10. Seoses appellatsioonkaebuse rahuldamata jätmisega jäävad appellatsiooniasemes kantud menetluskulud apellandi kanda.

Viivi Tomson

Andra Pärsimägi

Üllar Roostoja